

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2020

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2020—2023

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2020 (RP 29/2019 rd): Ärendet har lämnats till utrikesutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 11.11.2019.

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2020—2023 (SRR 2/2019 rd): Ärendet har lämnats till utrikesutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 11.11.2019.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Pekka Puustinen, utrikesministeriet
- avdelningschef Satu Santala, utrikesministeriet
- ekonomiplaneringschef Katja Bordi, utrikesministeriet
- utrikesråd Okko-Pekka Salmimies, utrikesministeriet
- direktör Risto Vuohelainen, Innovationsfinansieringsverket Business Finland
- kommunikationsråd Pasi Rajala, Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund)
- chef för påverkansarbete Katri Suomi, Kyrkans utlandshjälp
- Advocacy and Children's Rights & Business Advisor Tapio Laakso, Rädda Barnen rf
- expert Niina Tenhio, Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
- verksamhetsledare Laura Lodenius, Finlands Fredsförbund
- verksamhetsledare Jaana Hirsikangas, Suomen UN Women - Finlands UN Women ry
- ansvarig för politisk påverkan Jenni Kauppila, Finlands FN-förbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- avdelningen för externa ekonomiska relationer, utrikesministeriet
- utvecklingspolitiska avdelningen, utrikesministeriet
- Plan International Finland
- Kyrkans utlandshjälp
- Suomalaiset kehitysjärjestöt – Finnish Development NGOs Fingo ry

Utlåtande UtUU 2/2019 rd

- Suomen UN Women ry - Finlands UN Women rf
- Finlands FN-förbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utrikesutskottet beslutade 6.11.2019 sambehandla regeringens proposition om statsbudgeten (RP 29/2019 rd) och statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2020–2023 (SRR 2/2019 rd) och lämna ett gemensamt utlåtande om dem.

För 2020 uppgår utrikesministeriets budgetproposition till 1,256 miljarder euro. Jämfört med budgeten för 2019 innebär det en ökning med 132 miljoner euro. Under ramperioden 2020–2023 uppgår ministeriets anslagsnivå till i genomsnitt 1,3 miljarder euro per år.

I motiveringen till budgetpropositionen föreslås att förvaltningsområdets samhälleliga effektmål för 2020 ska vara i) främjande av Finlands och finländarnas välfärd och säkerhet, ii) främjande av genomförandet av Agenda 2030 och åtgärder för att bekämpa klimatförändringen, iii) främjande av ett regelbaserat internationellt system, iv) främjande av mänskliga rättigheter, jämlikhet, demokrati och rättsstatsutveckling samt v) främjande av öppna ekonomiska relationer som stöder Finlands tillväxt och stödjande av finländska företags deltagande i internationell handel och internationella värdekedjor. Dessutom konstateras att Finlands utrikes- och säkerhetspolitik utgår från de mänskliga rättigheterna och dess centrala mål är att systematiskt främja jämställdheten mellan könen samt tillgodoseendet av flickors och kvinnors rättigheter.

Enligt utredning till utskottet har konkretiseringen av ovannämnda genomgående teman hittills inte förverkligats särskilt väl vid genomförandet av utvecklingssamarbetet, och utrikesministeriet arbetar för närvarande med frågan för att effektivisera genomförandet. Utrikesutskottet anser det vara viktigt att man i tillräcklig grad fokuserar på det arbete för mänskliga rättigheter och jämställdhet som utförs enligt genomslagsprincipen, inte bara inom utvecklingssamarbetet utan i vidare bemärkelse inom hela utrikespolitiken, såsom det sägs i budgetpropositionen. Om detta inte görs, finns det en risk för att viktiga genomgående teman blir påklitrade ord.

Utrikesministeriets förvaltningsområde

För utrikesministeriets omkostnader föreslås ett anslag på 235,4 miljoner euro 2020. Det är 10,1 miljoner euro mer än i 2019 års budgetproposition. Vid utgången av ramperioden 2023 kommer anslagsnivån för omkostnaderna att vara 233,5 miljoner euro.

I fråga om nätverket av beskickningar framhäver utskottet vikten av ett heltäckande och fungerande nätverk av beskickningar för genomförandet av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Flexibel och ändamålsenlig närvaro ute i världen utgör en källa till information och inflytande. Det tjänar Finlands, finländarnas och statsförvaltningens intressen i många samhällssektorer. Mot denna bakgrund stöder utskottet det förslag om att stärka beskickningsnätet 2020–2022 med fyra nya beskickningar som ingår i planen för de offentliga finanserna. När det gäller framtiden för nätverket av beskickningarna påpekar utskottet att dess utgifter utgör den klart största posten inom utrikesförvaltningens omkostnader. Detta innebär att om de redan tidigare beslutade digita-

Utlåtande UtUU 2/2019 rd

liseringsbesparingarna inom statsförvaltningen genomförs, är det möjligt att man vid utrikesministeriet blir tvungen att genomföra dem på ett sätt som sannolikt skulle minska beskickningsnätet. Utskottet anser att detta inte är ändamålsenligt.

I fråga om utvecklandet av beskickningsnätet anser utskottet att det är viktigt att utrikesministeriet fortsätter att utveckla det nordiska beskickningssamarbetet. Utskottet välkomnar att Finlands ambassad i Bagdad, som öppnas i år, är verksam i samma lokaler som Sveriges ambassad. Samarbetsmöjligheterna med andra EU-länder och Europeiska utrikestjänsten bör också utredas i fortsättningen.

Utskottet välkomnar att det i budgetpropositionen föreslås tilläggsfinansiering för att göra behandlingen av inreseärenden smidigare. Enligt uppgift till utskottet ligger tyngdpunkten på att undanröja flaskhalsar i den arbetsrelaterade invandringen av experter samt på att utveckla visumverksamheten. Utskottet betonar också vikten av samarbete mellan förvaltningsområdena för att effektivisera behandlingen av inreseärenden.

Utrikesutskottet framhåller vikten av att främja export och investeringar eftersom Finland är ett land som är mycket beroende av utrikeshandeln. När det gäller aktörer som främjar export betonar utskottet särskilt vikten av resurser för utlandsnätverket och välkomnar att stärkandet av Business Finlands utlandsenheter framskrider. För att säkerställa en resultatrik exportfrämjande verksamhet är det också viktigt att utrikesministeriet och Business Finland samarbetar smidigt och intensivt både i Finland och utomlands. Utskottet fortsätter att noggrant följa upp exportfrämjande verksamhet och upprepar sin tidigare ståndpunkt om vikten av regelbunden utvärdering av verksamheten.

Utvecklingssamarbete

Utskottet har i sina enhälliga budgetutlåtanden under den föregående valperioden påpekat de olägenheter som nedskärningarna i utvecklingsfinansieringen medför för verksamheten. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att det i budgetpropositionen för 2020 föreslås ett anslag på 1,030 miljarder euro för utvecklingssamarbete. Anslaget är cirka 41 miljoner euro större än 2019. Utskottet konstaterar att höjningen är en positiv sak för att stärka verkställandet av Finlands utvecklingspolitik och för att uppnå de utvecklingspolitiska målen. Samtidigt konstaterar utskottet dock att det anser att höjningen är blygsam. Den blygsamma höjningen leder till att Finlands utvecklingssamarbetsanslag år 2020 stannar vid 0,41 procent av bruttonationalprodukten. Enligt planen för de offentliga finanserna hålls relationstalet i genomsnitt på denna nivå under hela ramperioden.

Utskottet vill lyfta fram sin långvariga ståndpunkt att målet för Finland på sikt bör vara att höja biståndet till 0,7 procent av BNI i enlighet med FN:s mål. Det är bra att målet ingår i det gällande regeringsprogrammet liksom också en plan för att bereda en tidtabellsenlig färdplan för att uppnå målet. Enligt uppgift tar det flera regeringsperioder att uppnå målet med de nuvarande anslagsökningarna. Utskottet betonar därför att en stark parlamentarisk dimension bör inkluderas i utarbetandet av färdplanen för att man på bästa möjliga sätt ska kunna säkerställa kontinuitet och samförstånd över valperioderna och partigränserna.

Utlåtande UtUU 2/2019 rd

Utöver målet på 0,7 procent betonar utskottet Finlands åtagande enligt internationella rekommendationer att rikta minst 0,2 procent av utvecklingsfinansieringen till de minst utvecklade och bräckliga staterna (LDC-länderna, Least Developed Countries). Utskottet anser det vara oroväckande att den andel av Finlands bistånd som anvisas till de allra fattigaste länderna länge har hållit sig på 0,15 procent och att nivån i ljuset av budgetpropositionen förblir oförändrad också år 2020. Utskottet anser det vara viktigt att man vid beredningen av ovannämnda färdplan i enlighet med regeringsprogrammet också beaktar de åtgärder som krävs för att uppnå målet på 0,2 procent och anser att detta mål bör nås så snabbt som möjligt.

Den finländska utvecklingspolitiken har starkt fokus på främjande av kvinnors och flickors rättigheter inklusive sexuell hälsa och sexuella rättigheter. Prioriteringen har beaktats på behörigt sätt i budgetpropositionens motiveringar, och det är viktigt att också fördelningen av finansieringen till aktörer som är centrala med tanke på temat styrs i enlighet med den. Utskottet understryker att Finland har förbundit sig till att stärka kvinnors och flickors ställning också i överensstämmelse med FN:s säkerhetsråds resolution 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet". Utskottet ser det som viktigt att arbetet i enlighet med Finlands nationella 1325-handlingsprogram, inklusive 1325-nätverkets verksamhet, tilldelas tillräckliga anslag och personalresurser. Även verkställighetsåtgärderna för FN:s resolution 2250 "Unga, fred och säkerhet", som skrivits in i regeringsprogrammet, är fortfarande öppna.

Utskottet påminner om frivilligorganisationernas betydelse för att verkställa utvecklingssamarbete. Utskottet anser att den höjning av anslagen för frivilligorganisationernas utvecklingssamarbete med 10 miljoner euro som föreslås i budgetpropositionen för 2020 går i rätt riktning. I och med höjningen stiger finansieringen till en årsnivå på 75,3 miljoner euro. Med beaktande av att de stora nedskärningarna i anslagen för utvecklingssamarbete 2016 gällde i synnerhet finländska frivilligorganisationer och FN-organisationer, kan höjningen dock anses vara blygsam. Före nedskärningarna var stödet till organisationerna i genomsnitt 114 miljoner euro på årsnivå. Utskottet anser att en ökning av medborgarorganisationernas innovativa och mångsidiga utvecklingsfinansiering också talar för resultaten av utrikesministeriets evalueringsprojekt som genomförts under de senaste åren och som visar att frivilligorganisationernas utvecklingssamarbetsprogram är mångsidiga och kostnadseffektiva. Utskottet anser det vara viktigt att regeringsprogrammets mål att frivilligorganisationernas andel av anslagen för utvecklingssamarbete ska uppgå till 15 procent nås så snart som möjligt.

Utskottet anser att det är bra att Finlands utvecklingspolitik starkt anknyter till målen i FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030. Det centrala målet för Agenda2030 är en hållbar utveckling med tanke på människor, miljö och ekonomi och fredliga samhällen överallt i världen. Med tanke på utvecklingsutmaningarnas omfattning är det klart att enbart utvecklingsbiståndet inte ger önskade resultat, utan det är viktigt att också den privata sektorn i allt högre grad deltar i verksamheten. Utskottet stöder förslagen om att öka Finnfunds kapital och om finansiella investeringar i utvecklingssamarbetet. Det är bra att man vid valet av finansieringsobjekt geografiskt betonar Afrika och tematiskt klimatåtgärder i budgetpropositionen. Utskottet poängterar att frivilligorganisationernas och den privata sektorns arbete inom utvecklingssektorn stöder varandra. Utskottet anser det vara viktigt att statsrådet fortsätter arbetet för att utveckla samarbetet mellan frivilligorganisationerna och Finnfund samt företagen så att organisationernas kunnande om utvecklingssamarbete också kan utnyttjas av företagsvärlden.

Utlåtande UtUU 2/2019 rd

När det gäller klimatfinansieringen påpekar utskottet att budgetpropositionen från och med 2016 har omfattat en uppskattning av ”värdet av det utvecklingssamarbete som främjar ett hållbart klimat”, medan tidigare propositioner innehöll en uppskattning av ”klimatfinansieringens andel av det egentliga utvecklingssamarbetet”. Utskottet konstaterar att ändringen har lett till att det utifrån budgetpropositionen är omöjligt att uppskatta hur stor andel av den angivna finansieringen på riktigt används för klimatåtgärder. Det är viktigt att utveckla tidsenlig informering till denna del.

I fråga om klimatfinansieringen betonar utskottet vikten av både åtgärder som syftar till att stävja klimatförändringen och åtgärder som syftar till att anpassa sig till klimatförändringen samt balansen mellan dessa två. Finansinvesteringarna kanaliseras i allmänhet till att stävja klimatförändringen, vilket är mer lockande ur en kommersiell synvinkel. Därför anser utskottet det vara viktigt att de mest utsatta ländernas anpassningsbehov tillgodoses genom att gävdobistånd styrs särskilt till de minst utvecklade länderna.

I enlighet med regeringsprogrammet lyfter man i budgetpropositionen allt starkare fram utbildning som ett prioriterat område inom utvecklingspolitiken. Utskottet betonar att Finland har mycket att ge i arbetet för högklassig utbildning och det är viktigt att också allokeringen av anslagen för utvecklingssamarbete följer denna riktlinje. Utskottet konstaterar att denna ändring tills vidare inte syns i budgetpropositionen. Utskottet anser överlag att det är viktigt att i budgetpropositionen i enlighet med tidigare praxis inkludera organisationsspecifika finansieringsandelar i fråga om multilateralt utvecklingssamarbete.

Utrikesutskottet framhåller att det humanitära biståndet utgör en viktig del av Finlands utvecklingspolitik. Det föreslås att nivån på det humanitära biståndet ska kvarstå på 72,5 miljoner euro år 2020. Det är cirka 8 procent av allt utvecklingssamarbete. Andelen humanitärt bistånd i Finlands utvecklingssamarbete minskar således (2019: 9 procent; 2018: 9 procent; 2017: 10 procent). Behovet av humanitärt bistånd ökar dock internationellt till följd av de ökade konflikterna och extrema fenomen som klimatförändringen orsakar, och utskottet anser det vara viktigt att Finland för sin del strävar efter att svara på det ökade behovet av humanitärt bistånd.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande UtUU 2/2019 rd

Helsingfors 7.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mika Niikko saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Petteri Orpo saml (delvis)
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Mikko Savola cent
medlem Juha Sipilä cent (delvis)
medlem Ville Tavio saf
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Antti Lindtman sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.

Utlåtande UtUU 2/2019 rd
Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Det egentliga utvecklingsbiståndet har kritiserats redan i flera år för att det inte har fungerat. Utvecklingsbiståndet har skuggats av missbruk. I sin nuvarande form upprätthåller utvecklingsbiståndet korruptionen och tar död på möjligheterna till ekonomisk utveckling. Sannfinländarna anser att dåligt förvaltad bistånd inte råder bot på eländet utan bara förlänger det. Därför motsätter sig Sannfinländarna en höjning av utvecklingsfinansieringen. Enligt dispositionsplanen riktas mest medel till multilateralt utvecklingssamarbete och utvecklingssamarbete på land- och regionnivå. Dessa former av utvecklingssamarbete har varit de mest ineffektiva, och största delen av anslagen för multilateralt utvecklingssamarbete används för Världsbankens tilläggsfinansiering och FN:s allmänna bidrag. I stället för skadlig och ineffektiv utbetalning av pengar bör anslagen riktas till frivilligorganisationernas verksamhet som enligt många bedömningar är betydligt lönsammare än utbetalning av allmänna understöd. Finländska biståndsorganisationer gör ett bra jobb och agerar kostnadseffektivt på gräsrotsnivå. Sannfinländarna vill att de finländska organisationer som uppvisar goda resultat ska spela en större roll inom fonden för utvecklingssamarbete. Vi Sannfinländare understryker att det viktigaste när det gäller att lösa utvecklingsländernas problem på lång sikt är att förbättra kvinnornas och flickornas situation. Enligt statistiken för 2018 kan bara en tredjedel av flickorna i fattiga länder slutföra högstadiet. Bristande utbildning innebär både ekonomiska och samhälleliga förluster på global nivå. Det viktigaste är alltså att trygga flickors möjligheter till studier. Enligt undersökningar minskar flickors utbildning våld i parrelationer, ökar kvinnors beslutanderätt i familjen och minskar antalet barn. Enligt Sannfinländarna är det viktigt att mottagarstaten lägger fram en plan för att få bukt med befolkningstillväxten och förbinder sig att stödja jämställdheten mellan män och kvinnor inom alla samhällsområden. Enligt Sannfinländarna ska biståndet inte bara vara passiv penningutdelning, utan dess syfte måste vara att förebygga och lösa konflikter och att hjälpa mottagarländerna att klara sig på egen hand. Sannfinländarna anser att det är rätt och riktigt att finländska skattebetalare bidrar till att lindra mänsklig nöd som orsakas av naturkatastrofer och epidemier. Det är också viktigt för oss att främja fred mitt i krig och konflikter och att skydda särskilt kvinnor och barn i krissituationer.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som anförs ovan och minskar anslaget för egentligt utvecklingssamarbete med 300 000 000 euro.

Helsingfors 7.11.2019

Ville Tavio saf